

YORDANKA YOUROUKOVA

1936–2012

Pe parcursul anului 2012 știința numismaticii a mai suferit încă o pierdere dureroasă. La 31 martie 2012 s-a stins prof. dr. Yordanka Youroukova, distinsă specialistă a domeniului și persoana cea mai reprezentativă pentru studiile numismatice din Bulgaria. Plecarea ei în eternitate se resimte nu doar în țara vecină, ci și la scara vieții academice internaționale, unde domnia sa era demult o remarcabilă și inconfundabilă prezență¹.

Doamna Yordanka Nikolova Youroukova a văzut lumina zilei la Sofia, în data de 19 martie 1936. Aproape întreaga ei educație s-a făcut în orașul natal, unde a beneficiat de școli de o incontestabilă calitate. De tânără a stăpânit limbile franceză, engleză și rusă. Studiile universitare le-a parcurs la Universitatea „Sf. Kliment Ohridski” din Sofia, în cadrul Facultății de Istorie, pe care a absolvit-o strălucit la 1960. Încă de atunci, sub influența unor maeștri ai domeniului, s-a orientat spre istoria Antichității, cu precădere spre studiul monedelor vechi. Și i-a rămas credincioasă acestui domeniu, l-a slujit cu exemplară consecvență, devenind treptat cel mai competent și mai apreciat specialist numismat al Bulgariei.

Îndată după absolvire a fost desemnată custode asistent pentru colecția numismatică a Muzeului Național de Arheologie din Sofia. A avut șansa de a lucra direct cu marele specialist care a fost Todor Gerassimov, dar și posibilitatea unei temeinice specializări postuniversitare la Paris (1960-1962), unde i-a avut ca maeștri pe Jean Lafaurie și Paul Lemerle. Teza de absolvire a acestor cursuri, tratând un subiect de numismatică bizantină, a fost elogios apreciată².

Și-a început activitatea științifică în 1962. În același an a devenit și cercetător la Institutul de Arheologie al Academiei Bulgare, iar în 1974 – cercetător principal. Dar n-a întrerupt niciodată colaborarea cu Muzeul și cu importantul său cabinet numismatic. După decesul prof. T. Gerassimov (1974) a rămas pentru mult timp singurul custode al acestei importante colecții, pe care s-a străduit s-o studieze și s-o pună în valoare, chiar și în împrejurări grele pentru cultură.

Cercetările sale s-au concentrat mereu asupra monedelor vechi, îndeosebi cele antice (grecești și elenistice, barbare ori romane), dar și asupra celor medievale – bulgare ori bizantine (nu doar monede, ci și piese sfragistice). Am putea spune că a fost specialistul bulgar prin excelență al științei monedelor. Așa că, într-un timp relativ scurt, Yordanka Youroukova s-a afirmat ca o competență remarcabilă în numismatica și istoria vremurilor vechi, apreciată cum se cuvine atât în țată cât și peste hotare. A produs nouă cărți și monografii, peste 150 de studii și articole, a colaborat la volume de specialitate, plus numeroase recenzii și prezentări. Publicațiile doamnei Y. Youroukova au apărut, alături de Bulgaria natală, în numeroase alte limbi europene și în diverse țări, iar aria colaborărilor ei științifice internaționale a devenit impresionantă. Chiar dacă unele afirmații ale sale rămân contestabile, chiar dacă timpul nu i-a validat toate opiniile, contribuțiile ei științifice rămân extrem de utile și absolut necesare pentru cercetarea domeniului, aducând un remarcabil progres al științei în această specialitate. Însă, alături de eforturile de cercetare, mai trebuie luate în considerare activitatea de coordonare a unor cercetări colective, munca de organizare și promovare a unor importante expoziții, precum și numeroasele materiale de popularizare a patrimoniului arheologic și numismatic, ori lucrul meticulos în redacția mai multor periodice bulgare de specialitate.

În anul 1974 a susținut la Sofia teza de doctorat, având ca subiect monetăria orașului Hadrianopol³, iar în 1984 a obținut docența. Din anul 1975 a colaborat mereu și cu Universitatea din Sofia, unde a predat cursul special de „Introducere în numismatica Antichității” și a format câțiva buni specialiști, afirmați ulterior. De timpuriu începuse a fi invitată la diverse universități europene spre a susține lecții și conferințe, ori solicitată la diverse colaborări. Dar, ca și alți colegi de generație, Y. Youroukova a cunoscut afirmarea plenară și aprecierea meritată a strădaniilor sale abia după abolirea sistemului comunist totalitar.

¹ Pentru datele necesare evocării de față suntem profund îndatorați profesorului Evgeni Paunov (Cardiff), căruia îi mulțumim și cu această ocazie.

² *Les ateliers de l'Orient byzantin*, sub îndrumarea celor

doi prestigioși specialiști francezi menționați.

³ A stat la originea monografiei numismatice cu *corpus* complet pentru acest oraș, publicată în 1987.

Din anul 1989 a devenit șefa secției de numismatică și epigrafie a Muzeului Arheologic, în 1991 a fost promovată director adjunct, iar între 1993 și 2003 a deținut direcția acestui prestigios muzeu, integrat între timp în structura Academiei – alături de Institutul de Arheologie. În paralel a continuat să predea la Universitate; în anul 1988 a devenit profesor titular, iar din 1994 a susținut mereu cursul general de numismatică (întins pe 3 semestre), cadru în care a putut forma temeinic noi specialiști și conduce numeroase teze de doctorat⁴. Dar a fost solicitată cu cursuri de specialitate și la universitățile din Veliko Tărnovo și Șumen, ori la „Noua Universitate Bulgară” din capitală⁵. De asemenea, a continuat să conferențeze la diverse universități și institute din Europa ori America⁶, și să desfășoare cercetare performantă în domeniu.

Trecerea la pensie, survenită în 2004, a reprezentat de fapt o simplă formalitate, pentru că Y. Youroukova și-a continuat preocupările științifice și didactice cu aceeași energie. În anul 2007 a devenit membru corespondent al Academiei Bulgare de Științe. Palmaresul domniei sale include, alături de participări la marile congrese internaționale de numismatică, titlurile de membră în numeroase instituții și comitete academice naționale; îndeosebi amintim Societatea Numismatică Bulgară – a cărei președintă a fost între 1979 și 1990, iar de atunci și până în 1994 a condus „Uniunea Societăților Numismatice Bulgare”. Și pe plan internațional a avut parte de onoruri importante: membră ani de-a rândul în Comitetul Internațional de Numismatică și în biroul Federației Internaționale de Medalistică; membră a Asociației Internaționale de Epigrafie Greacă și Latină; membră de onoare a societăților numismatice din Belgia, Croația și România; membru corespondent al Societății Numismatice Americane și al Institutului Arheologic German; colaborator de marcă la Centrul Bibliografic Internațional de la Cambridge și la *Numismatic Literature*. Activitatea prodigioasă i-a fost răsplătită cu diverse premii și distincții, între care se evidențiază medalia de onoare a Societății Numismatice Franceze⁷.

Munca de cercetare a d-nei Y. Youroukova a avut în vedere, pe de-o parte, monedele și sigiliile bizantine ori bulgărești medievale. În acest domeniu a produs publicații importante și a colaborat la programul internațional de studiere a tezaurilor bizantine din Asia Mică. O altă direcție de cercetare care a preocupat-o mult constă din monedele Traciei preromane, domeniu în care a lăsat contribuții exemplare, ce au stabilit argumentat cronologia și atribuirea celor mai multe tipuri monetare din această parte a lumii – contribuții făcute larg cunoscute lumii academice.

Dar obiectivul de cea mai mare audiență internațională pe care l-a abordat a fost, fără îndoială, studierea monografică a emisiunilor monetare grecești din Peninsula Balcanică; acest mare proiect, inițiat la începutul secolului XX, și-a aflat o strălucită continuare în programul *Griechisches Münzwerk* al Academiei din Berlin, program la care Y. Youroukova a colaborat intens⁸ și pentru care a produs mai multe cărți⁹.

În plus, a asigurat partea numismatică pentru cercetările de la Pernik, Nesebăr, Vetren, Sadovec, Pistiros ori Koprivlen¹⁰, a publicat numeroase tezaure ori descoperiri izolate, a prelucrat colecții și date documentare. În ultimii ani s-a străduit mult pentru proiectul internațional *Archterra*, care urmărea digitizarea bazelor de date numismatice și larga lor cooperare. Deși preocupată de cercetarea trecutului, distinsa profesoară de la Sofia se dovedea așadar deschisă inovațiilor aduse de secolul XXI și interesată de larga lor aplicare.

Părăsindu-ne pentru totdeauna, Yordanka Youroukova lasă în urmă o vastă operă dedicată în exclusivitate științei monedelor vechi, o operă de valoare perenă pentru orice demers științific în domeniu. Dar mai lasă și o adevărată școală de numismatică, ilustrată de o pleiadă de specialiști afirmați, precum și un exemplu de competență și dăruire. Îndeosebi, a știut să impună numismatica între științele fundamentale ale istoriei, spre a fi apreciată cum se cuvine. Realizările îi vor supraviețui, atât în cultura bulgară cât și în știința universală. La ceasul grelei despărțiri, colegii români îi exprimă, la rândul lor, profundul regret însoțit de aleasă și eternă prețuire.

Radu Ardevan

⁴ Între doctoranzii ei, deveniți apoi specialiști de frunte ai numismaticeii, se numără spre exemplu Ilya Prokopov, Dimităr Draganov, Vladimir Penčev ori Dočka Vladimirova-Aladžova, ca și arheologi de renume precum Ivan Iordanov sau Ivan Bačvarov.

⁵ Aici a dezvoltat și cursuri de numismatică și sfragistică medievală, din 1993.

⁶ Sunt cele din Sheffield, Louvain, Paris (Sorbonne și Collège de France), Stockholm, Upsala, Geneva, Brno,

München, Frankfurt și San Diego.

⁷ *Jeton de vermeil*, conferită în 1986.

⁸ O vreme chiar l-a coordonat, împreună cu Edith Schönert-Geiss.

⁹ *Corpora* pentru Deultum (1973), Bizye (1981) și Hadrianopol (1987).

¹⁰ Cele de la Sadovec și Pistiros s-au desfășurat în largi cooperări internaționale.

BIBLIOGRAFIE

CĂRȚI

- Antičnite moneti v Bălgarija, Sofija, 1971, 71 p.
 Die Münzprägung von Deultum, Berlin, 1973, 138 p., 30 pl.
 Coins of the Ancient Thracians, Oxford, BAR, 1976, 129 p., 26 pl.
 Moneti i pečati ot Bălgarija, Sofija, 1978, 47 p., 96 fig.
 Die Münzprägung von Bizye, Berlin, 1981, 98 p., 28 pl.
 Monetosečeneto na gradovete v Dolna Mizija i Trakija II-III v. Hadrianopol, Sofija, 1987, 268 p., 66 pl.
 Bălgarski srednovekovni pečati i moneti / Bulgarian Medieval Coins and Seals, Sofija, 1990, 220 p., 18 pl. (cu Vl. Penčev)
 Monetite na trakijskite plemena i vladiteli, Sofija, 1992, 335 p.
 Les trésors byzantins des Balkans et d'Asie Mineure (491-713), Paris, 2006, 454 p. (cu C. Morrison, Vl. Popović, V. Ivanišević, P. Culerrier, B. Mitrea, M. Oeconomidou, Gh. Poenaru Bordea, I. Popović, I. Touratsoglou, M. Galani-Krikou)

STUDII ȘI ARTICOLE

- Monety i pečati ot Perniškata krepost, *Arheologija* 4, 1962, 39-45.
 Edna nahodka ot republikanski denari ot Černomorskoto krajbrežie, *IVAD* 14, 1963, 39-44
 Dejnostta na Kartagnskata monetarnica i cirkulacija na kartagenski moneti v našite zemi prez VI v., *Arheologija* 1, 1964, 7-9.
 Po-važni otkritija i razvitie na numizmatikata v Bălgarija prez poslednite dvadeset godini, *Arheologija* 3, 1964, 77-81.
 Trakijski prodražanija na bronzovi moneti ot Maroneja, *IAI* 28, 1965, 123-128.
 Prinost kăm proučvane cirkulacijata na rimskite bronzovi moneti v našite zemi, *Arheologija* 3, 1965, 55-61.
 Varvarizirani podražanija na vizantijski bronzovi moneti ot VI v., *Arheologija* 1, 1965, p. 21-23.
 Moneti na latinski feodalni vladeteli v Gărcija, namereni v Rodopite, *RodSbor* 1, 1965, 219-227.
 Sviluppo e successi della numismatica bulgara, *Archeologia. Rassegna mensile di studi e ricerche*, Roma, II/2, 1965, 239-243.
 Rjadăk bronzov medalion na Komod, *IAI* 29, 1965, 227-228.
 Rjadăk tip medna moneta na Anastasij, *IAI* 29, 1966, 228-230.
 Particularités dans la circulation des monnaies byzantines des VIe-VIIe s. sur le littoral occidental de la Mer Noire, *Byzantinobulgarica*, Sofija, 2, 1966, 223-227.
 Dve kontramarkirani moneti ot Trakija, *IAI* 30, 1967, 210-212.
 La circulation des monnaies byzantines en Bulgarie VI-X s., în *I Miedzunarodowy kongres archeologii slowianskiej*, Warszawa, 1968, 128-141.
 Edna prepečatana moneta na peonskija car Patraj, *IAI* 31, 1969, 247-249.
 Karakter i razvitie na vizantijskoto monetosečene (VI – X v.), *Arheologija* 3, 1969, 21-30.
 Imitations barbares de monnaies de bronze byzantines du VI siècle, *Byzantinoslavica* 30, 1969, 83-87.
 Moneti na nepoznat peonski vladetel, *IAI* 32, 1970, 277-281.
 Izobraženie na košer vărhu moneti na Deultum, *MPK* 2, 1970, 21-22.
 Moneti na peonskija car Likej, *Numizmatika* 1-2, 1970, 6-8.
 Njakoi osnovni momenti v razvitiето na bălgarskata numizmatika, *Numizmatika* 3, 1970, 3-6.
 Neizdadeni vizantijski bronzovi moneti ot VI v., *IAI* 32, 1970, 281-283.
 Les invasions slaves au sud du Danube d'après les trésors monétaires en Bulgarie, *Byzantinobulgarica* 3, 1970, 255-263.
 Osnovni problemi v proučvaneto na trakijskata numizmatika, *Numizmatika* 2, 1972, 5-8.
 Prinost kăm trakijskata numizmatika, *Arheologija* 2, 1972, 32-38.
 Săkrovište ot elinističeski moneti v Rodopite, *RodSbor* 3, 1972, 175-189.
 Redki obrazci na skulpturnata plastika, predstaveni vărhu monetite na Deultum, *Numizmatika* 3, 1972, 9-12.
 Grav'orite na monetni pečati i medali ot antičnostta do naši dni, *Numizmatika* 1, 1972, 17-19.
 Monetnata cirkulacija v Trakija prez părvata polovina na II v. pr. n. e., *Numizmatika* 2, 1973, 1-5.
 Trakija prez IV – III v. pr. n. e. v svetlinata na njakoi monetni nahodki, *Vekove*, Sofija, 2, 1973, 12-19.
 Pelagija i Peonija, *Numizmatika* 3, 1973, 1-6.
 Nov vid falšifikat na srednovekovna bălgarska moneta, *Numizmatika* 1, 1973, 10-12.
 Un sceau d'Irenée Synadenos, *Byzantinobulgarica*, Sofija, 4, 1973, 221-226.

- Religioznijat sinkretizām v Trakija, Muzija i Makedonija spored monetite ot rimskata imperatorska epoha, *IAI* 34, 1974, 23-50.
- Antičното monetno izkustvo i relefnata plastika, *Izkustvo*, Sofija, 7, 1974, 36-38.
- Prinos kām trakijaskata numizmatika, *Numizmatika* 4, 1974, 7-12.
- Todor Gerassimov i bālgarskata numizmatika, *Numizmatika* 1, 1974, 5-8, 22-39.
- Točното značenje na monogramata v bālgarskoto srednovkovno monetosečene, *Numizmatika* 4, 1974, 27-28.
- Les monnaies rares des rois thraces du Ier s. av. n. è., *Thracia* 3, 1974, 273-279.
- Za načaloto na monetosečenetoto na Nikopolis ad Istrum – t. n. moneta na Sabina Popeja, *Numizmatika* 4, 1975, 17-22.
- Pārvijāt monetēn tip s izobražnietoto na konnik v Trakija i negovoto razprostranenie, *Izkustvo* 3-4, 1975, 39-44.
- Parično-stokovite otnošenija v bālgarskite zemi prez prehodnija period, *Numizmatika* 2-3, 1975, 3-10.
- Nikola Mušmov i bālgarskata numizmatika, *Numizmatika* 1, 1975, 9-17.
- Bibliografija na trudovete ha Nikola Mušmov, *Numizmatika* 1, 1975, 17-25.
- Cirkulacija na “kolonialni” grāčki moneti v Iztočnite Rodopi, *RodSbor* 4, 1976, 193-214.
- Ekzagija ot vremeto Remetalk I, *Numizmatika* 3, 1976, 26-30.
- Iziskvanija na numizmatičnite izsledvanija kām sāvremenata kartografija, in *Priloženije na geodezijata i fotogrametrijata v arheologijata*, Šumen, 1976, 69-73.
- Domenico Tacchela i bālgarskata numizmatika, *Numizmatika* 1-2, 1976, 3-10.
- Bālgarskite srednovkovni moneti i pečati v proučvanijata na V. N. Zlatarski, *Numizmatika* 4, 1976, 9-17.
- L'activité de l'atelier d'orfèvre à Niš au IVe s. à la lumière d'une nouvelle trouvaille en Bulgarie, in *Kovan'e i kovnice antičnog i sredn'ovekovnog novca*, Beograd, 1976, 73-79.
- Les monnaies thraces, *Pulpudeva* 1, 1976, 63-70.
- Épanouissement du monnayage thrace, in *Actes du VIIIe Congrès International de Numismatique*, Paris – Bāle, 1976, 173-178.
- Sceaux de Constantin Humberto, in *Actes du XIVe Congrès International des Études Byzantines*, III, Bucarest, 1976, 235-243.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bālgarija prez 1971 i 1972 g., *Arheologija* 1, 1977, 67-73.
- Numizmatičnite interesi na Vaclav Dobruski, *Numizmatika* 1-2, 1977, 3-12.
- Rjadāk monetoviden pametnik – olovno pohlupače za teriak, *Numizmatika* 4, 1977, 24-28.
- Nouvelles données sur la chronologie des rois scythes en Dobroudja, *Thracia* 4, 1977, 105-121.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bālgarija prez 1973 i 1974 g., *Arheologija* 2, 1978, 72-77.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bālgarija prez 1975 i 1976 g., *Arheologija* 4, 1978, 58-62.
- Iulia Domna – gradska boginja na Serdika, *Sofija* 11, 1978, 6-9.
- Nov vizantijski imperatorski pečat ot Bālgarija, *Vekove* 4, 1978, 73-76.
- Oloven pečat na Tervel, *Numizmatika* 2, 1978, 3-8.
- Contribution a la numismatique thrace. Les monnaies de Skostokes, in *Studia in honorem Veselini Beševliev*, Sofija, 1978, 344-349.
- Représentations de portraits de souverains thraces et péoniens, in *La monnaie – miroir des rois*, Paris, 1978, 37-45.
- Monetosečenetoto ha Sevť III, *Numizmatika* 1, 1979, 3-12.
- Dve sākrovišta ot rimski republikanski moneti, sāhranjavani v Okrāžnija Istoričeski muzej Vidin, *Izvestija na muzeite Severno-zapadnogo Bālgarija*, Vidin, 3, 1979, 247-260.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bālgarija prez 1977 i 1978 g., *Arheologija* 4, 1979, 59-65.
- Falšifikati na antični moneti – pojava, izrobotka i razprostranenie, *Numizmatika* 2, 1979, 27-30.
- Otnositelnata stojnost na monetite, cirkulirali na bālgarskite pazari prez XIV v., *Vekove* 6, 1979, 35-39.
- La circulation des monnaies en Bulgarie I-II s. et leur importance historique, in *Studien zu Fundmünzen der Antike* 1, Berlin, 1979, 281-286.
- Amforata ot Panagjurskoto sākrovište i monetosečenetoto ot pārvata polovina na IV v. pr. n. e., *Arheologija* 3, 1980, 19-26.
- Mavār – ot pismenite izvori i pečatite, *Vekove* 3, 1980, 5-12.
- Srebāren pečat na car Petār (927-968), *Numizmatika* 3, 1980, 3-12.
- Oloven pečat na car Konstantin Asen (1257-1277), in *Sbornik Bālgarsko srednovkovie*, Sofija, 1980, 163-167.
- Les monnaies grecques et la frappe de monnaies thraces pendant le V-IV s. av. n. è., in *Actes du IIe Congrès International de Thracologie*, Bucarest, 1980, 159-164.
- Les imitations des monnaies antiques du IV s. av. n. è. faites en Bulgarie, in *International Numismatic Symposium*, Budapest, 1980, 63-69, pl. XIII.
- Les monnaies dans l'inscription de Sadalas, *Epigraphica* 42, 1980, 13-24.

- Imitations de monnaies Antiaves du IV s. av. n. è. faites en Bulgarie, *Thracia* 5, 1980, 205-214.
- Contribution numismatique à l'éclaircissement du caractère des agglomérations au VI s. dans les Balkans, in *Mélanges offerts à Jean Lafaurie*, Paris, 1980, 273-280.
- Un trésor de monnaies d'or byzantines du VII s. découvert à Nessèbre, in I. Venedikov, *Nessèbre*, Sofija, II, 1980, 186-190.
- Antični i rannovizantijski moneti, in *Pernik*, Sofija, 1, 1981, 218-261.
- Antičnoto zemedelie v monetnite izobraženija, in *Sbornik razvitie na zemedelieto po bălgarskite zemi*, Sofija, 1981, 118-130.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bălgarija prez 1979 g., *Arheologija* 1-2, 1981, 126-130.
- Tărgovijata s žitni hrani na Vizantija s njakogašnite trakijiski zemi, in *Sbornik razvitie na zemedelieto po bălgarskite zemi*, Sofija, 1981, 146-150.
- Molivdovuli na knjaz Boris (852-889), *Numizmatika* 2, 1981, 3-9.
- Mităt za Orfei v monetosečeneto na trakijiskite gradove, *Numizmatika* 3, 1982, 5-12.
- Političeskata obstanovka v jugoiztočna Trakija okolo sredata III v. pr. n. e. (po numizmatični danni), *Arheologija* 2, 1982, 1-8.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bălgarija prez 1980 g., *Arheologija* 1, 1982, 62-65.
- Bălgarskite srednevekovni moneti, in *Sbornik istorija, izkustvo i kultura na Srednevekovna Bălgarija*, Sofija, 1982, 73-83.
- Vladetelski pečati v srednevekovna Bălgarija, in *Numizmatični publikacii*, Sofija, 1982, 5-14.
- Les invasions macédoniennes en Thrace et les trouvailles monétaires, in *Actes du IX Congrès International de Numismatique, Berne 1979*, Luxembourg, 1982, 214-226.
- La présence des monnaies de bronze des premiers Séleucides en Thrace. Leur importance historique, in *Mélanges offerts à Paul Naster*, Louvain, 1982, 61-67.
- Herakāl i Diomed, *Numizmatika* 3, 1983, 3-8.
- Monetnite nahodki, otkriti v Bălgarija prez 1981 g., *Arheologija* 1-2, 1983, 113-117.
- Numizmatični i sfragistični pametnici ot razkopkite na Perniškata krepost (867 – 1195/1203 g.), in *Pernik*, II, Sofija, 1983, 102-170.
- Nouvelles observations sur le monnayage tribal thrace, *Pulpudeva* 4, 1983, 27-38.
- La ville thrace Tonzos, *BSNR* 75-76, 1981-1982 (1983), nr. 129-130, 61-70.
- Istoričeskij metod v bălgarskata numizmatika. Meždunarodni naučni izjavi (1972-1982 g.), in *Sbornik Antična numizmatika v Bălgarija*, Sofija, 1984, 3-4.
- Novi nabljudenija vărhu hronologijata i lokalizacijata na centrovete na trakijiskoto plemenno monetosečene, in *Sbornik Antična numizmatika v Bălgarija*, Sofija, 1984, 5-14.
- Nov oloven pečat na Georgi Bodin, *Numizmatika* 2, 1984, 8-13.
- La titulature des souverains du premier royaume bulgare d'après les monuments de la sphragistique, in *Mélanges à Stantcho Vaklinov. Sbornik v pamet na prof. Stančo Vaklinov*, Sofija, 1984, 224-230.
- Monetni nahodki, otkriti v Bălgarija prez 1982 g., *Arheologija* 2, 1985, 58-64.
- Numizmatikata v Bălgarija (1974-1984 g.), *Arheologija* 4, 1985, 1-18 (cu VI. Penčev).
- Pečati i moneti na Asenevci, *Voенno-istoričeski sbornik*, Sofija, 5, 1985, 69-84 (cu VI. Penčev).
- Novi nabljudenija vărhu njakoi redki pametnici na srednevekovnata bălgarska sfragistika, *Numizmatika* 3, 1985, 15-24.
- Les problèmes de monnayage médiéval bulgare, *Survey of Numismatic Research (1978-1984)*, London, 1986, 636-643.
- Părvite moneti s ime na odriski vladetel, *Numizmatika* 2, 1988, 3-8.
- V navečerieto na edna godišnina, *Numizmatika* 1, 1988, 3-5.
- Peonija, Pelagija i Damastion u svjetlu nekih novih nalaza, *Numismatica* 7, 1988, 6-8.
- Trakijiskoto plemenno monetosečene i golemijat tărgovski trafik prez părvata polovina na V v. pr. n. e., *Numizmatika* 3, 1989, 3-13.
- Krepostnite săorăženija na Filipopol i monetnite obrazi, *Numizmatika* 1, 1989, 3-7.
- Le monnayage du souverain thrace Seuthes II, in G. Le Rider (ed.), *Kraay-Mørkholm Essays: numismatic studies in memory of C. M. Kraay and O. Mørkholm*, Louvain, 1989, 317-323.
- Le monnayage tribal thrace et le grand trafic commercial pendant la première moitié du Ve s. av. n. è., in *Les Thraces et le monde méditerranéen*, Florence, 1989, 34-38.
- La Thrace et Rome (31 av. n. è. – 44 ap. n. è.), in *Actes du X-e Congrès International de Numismatique*, Londres, 1989, 175-185.
- Nov centr na trakijiskata kultura – selo Vetren, Pazardžijško, *Numizmatika* 3, 1990, 3-19 (cu M. Domaradzki).

- Messambria et Roimetalkes I, in *Die Münze: Bild, Botschaft, Bedeutung. Festschrift für Maria R. Alföldi*, Frankfurt am Main, 1991, 424-428.
- Säkrovišteto ot Akalan, *NumSfrag* 1-2, 1992, 10-16.
- Conclusions dans le domaine de la publication des Corpus (Monnayage impérial grec), in *Litterae Numismaticae Vindobonenses*, Wien, 1992, 115-126.
- Trouvailles monétaires de Sadovetz, in *Die spätantiken Befestigungen von Sadovec (Bulgarien). Ergebnisse der deutsch-bulgarisch-österreichischen Ausgrabungen 1934-1937*, München, 1992, 279-328.
- Originalité iconographique des monnayages municipaux dans les provinces romaines orientales, in *Actes du XIe Congrès International de Numismatique 1991*, Louvain La Neuve, 1993, I, 343-356.
- Bronzovoto monetosečene na gradovete v Trakija i Mizija prez II-III v. Karakter i funkcii, *Epohi* 4, 1994, 111-117.
- Novi stäkleni ekzagii, otkriti pri arheologičeski razkopki ot Bälgarija, *NumSfrag* 1-4, 1994, 3-10.
- Monetite na Kotis I v Pistiros, in *Katalog na izložbata „Car Kotis I. Trakijskata dăržava. Emporion Pistiros”*, Sofija, 1994, 8-10.
- Agathopolis – d’apres les données épigraphiques et numismatiques, in *III meždunaroden simpozium “Poselišten život v Trakija”*, Iambol, 1994, 261-265.
- Quelques notes sur les monnaies des fouilles bulgares, *GodišnikNBU* 1, 1994, 44-49.
- Sur le monnayage des tribus thraces, in *Travaux de numismatique grecque offerts à Georges Le Rider*, London, 1995, 435-440.
- Un des exploits d’Héraclès dans une iconographie nouvelle, *Thracia* 11, *Studia in honorem Al. Fol.*, Sofija, 1995, 393-396.
- Une nouvelle monnaie d’Agathopolis, *SCN* 11, 1995, 23-27.
- Emporium Pistiros, *GodišnikNBU* 2-3, 1995, 215-220 (cu M. Domaradzki).
- Deification of the Empress Julia Domna on the Coins of the Towns of Thrace, *MNJ* 2, 1996, 63-69.
- Glorie di Tracia, in *Glorie di Tracia*, Firenze, 1997, 9-13.
- Il mondo dei Traci, in *Ori e tesori dei Traci*, Sassari, 1997 (cu o versiune bulgară).
- The amphora of the Panagyurishte treasure and the coinage in the first half of the fourth century BC, in *Archaeology in Bulgaria*, Sofija, 1997, 60-66.
- Bronzovoto monetosečene na Lizimahija, *NumSfrag* 1, 1998, 16-30.
- Die archäologischen Ausgrabungen von Pistiros und die Münzprägung von Kotys I, in *Stephanos nomismatikos. Edith Schönert-Geiss zum 65. Geburtstag*, Berlin, 1998, 317-320.
- Ikonografska karakteristika na gradskite monetosečenija v iztočnite rimski provincii, *NumSfrag* 1, 1999, 19-32.
- The Coinage of the Dantaletai, *MNJ* 3, 1999, 9-15.
- Otvuk ot minaloto na Serdika v stoličnija gerb, in *Sofija 120 godini stolica*, Sofija, 2000, 34-37.
- Contribution to Odessus Coinage – A New Medallion from the Age of Gordian III (238-244), *Archaeologia Bulgarica*, Sofija, 2, 2000, 30-32.
- Monetnite säkrovišta ot selata Reselec i Rakita, Plevensko, *GAIM* 1, 2001, 214-222.
- The Coin Finds from Koprivlen. Early Coins, in *Koprivlen. Rescue Archaeological Investigations along the Gotse Delcev – Drama Road 1998-1999. I*, Sofia, 2002, 243-246.
- Za karakterata na trakijskoto carsko monetosečene ot pärvata polovina na IV v. pr. Hr. (spored monetite ha Kotis I v Pistiros), in *Pätjat*, Sofija, 2003, 252-254.
- Monetosečenetoto na Saratok i nahodkite ot „Dolinata na trakijskite vladeteli”, *Numizmatika i epigrafika*, Sofija, 1, 2003, 1-7.
- Prinos käm monetosečenetoto na Sevt II (spored nahodkite ot Pistiros), *Numizmatika i epigrafika*, Sofija, 2, 2004.
- Vizantijskite kreposti na jug ot Balkana v svetlinata na monetnite säkrovišta ot poslednite desetletija na VI vek., *Numizmatika, sfragistika i epigrafika*, Sofija, 6, 2010, 99-108.

RECENZII, PREZENTÄRI

- Novata ekspozicija na numizmatičnija kabinet v Berlin, *Arheologija* 1, 1967, 79-81.
- At. Milčev i Tr. Filipov, “Vizantijska kolektivna monetna nahodka ot gr. Lom”. *Arheologija* 1, 1967, *Arheologija* 4, 1967, 60-63.
- D. M. Metcalf, „The Origins of the Anastasian currency reforms”, Amsterdam 1969, *Arheologija* 2, 1970, 84-85.
- Treta obšopolska sesija po numizmatika, *Arheologija* 1, 1971, 77-78.
- XIV Svetoven kongres po vizantoložki proučvanija, Bukurešt, 1971 g., *Numizmatika* 1, 1972, 36-37.
- Kratki przeglad numizmatiky bulgarskeij, *Wiadomości Numizmatyczne*, Kraków, 16/1, 1972, 25-32.

- E. Schönert-Geiss, "Die Münzprägung von Byzantion". Teil II, Berlin 1972, *Arheologija* 2, 1973, 68-69.
 Bälgarskata numizmatika (1944-1974 g.), *Arheologija* 4, 1974, 65-73.
 Postiženija v oblastta na srednovekovnata numizmatika i sfragistika v Bälgarij, *Numizmatika* 2, 1974, 7-14.
 V Meždunaroden Kongres po numizmatika – New York, Washington 1973 g., *Arheologija* 1, 1974, 76-78.
 T. Gerassimov, "Antični i srednovekovni moneti v Bälgarija", Sofija 1975, *Izkustvo* 4, 1976, 36-37.
 Jean Babelon, *Numizmatika* 3, 1978, 28-30.
 S. Schultz, "Die Münzprägung von Magnesia am Mäander", Berlin 1978, *Numizmatika* 4, 1978, 24-26.
 Izložbata "Monetni bogatstva ot Bälgarija", *MPK* 1, 1980, 48-50.
 G. Le Rider, "Le monnayage d'argent et d'or de Philippe II frappé en Macédoine de 359 à 249", Paris 1977, *Arheologija* 1, 1980, 57-59.
 T. Bertele, «Numismatique byzantine suivie de deux études inédites sur les monnaies des Paléologues », Wetteren 1978, *Numizmatika* 1, 1980, 24-29.
 Nikola Mušmov i negovite zaslugi v razvitiето na bälgarskata numizmatika, prefačä la N. Mušmov, *Moneti i pečati na bälgarskite care*, Sofija, 1982 (reeditare anastaticä).
 V pamet na Colin Kraay, *Numizmatika* 2, 1982, 44-47.
 Maria Chițescu, *Numizmatika* 3, 1982, 45-47.
 Professor Todor Gerassimov – život i delo. Naučni prinosi v antičnata numizmatika, în *Numizmatična informacija*, Sofija, 1983, 27-29.
 Bogat tvorčeski päť. Prof. Ivan Venedikov na 70 godini, *Numizmatika* 1, 1986, 3-6.
 Välnuvašt jubilej, *Numizmatika* 1, 1987, 3-5.
 Derek Allen, "Catalogue of the Celtic Coins in the British Museum with Supplementary Material from other British Collections, I. Silver Coins of the East Celts and Balkan Peoples" (J. Kent and M. Mays eds.), London 1987, *Numizmatika* 4, 1987, 40-42.
 E. Schönert-Geiss, "Die Münzprägung von Maroneia", Berlin 1987, *Numizmatika* 4, 1989, 42-45.
 R. Reece, "Coinage in Roman Britain", London 1987, *Numizmatika* 1, 1989, 41-42.
 Na učitelja s priznatelnost, *GodišnikNBU* 1, 1994, 118-120.
 U. Peter, "Die Münzen der trakischen Dynasten (5.-3. Jahrhundert v. Chr.). Hintergründe ihrer Prägung", Berlin 1997, *Archaeologia Bulgarica*, Sofija, 1, 2000, 95-97.
 Zabeležitelten jubilej – 80-godišnina ot osnovavaneto na Arheologičeskija institut, *GAIM* 1, 2001, 7-15.
 110 godini Arheologičeski muzej, Sofija, *Arheologija* 1, 2003, 5-8.
 Spomen za prof. T. Gerassimov, *Numizmatika, sfragistika i epigrafika*, Sofija, 1, 2004, 1-4.

ABREVIERI

(altele decät lista revistei SCN)

Arheologija	Arheologija, Sofia
Byzantinoslavica	Byzantinoslavica. Revue internationale des études byzantines, Praga
Epigraphica	Epigraphica. Rivista italiana di epigrafia, Milano
Epohi	Epohi. Magazin Universiteta Veliko Tarnovo, Veliko Tärnovo
GAIM	Godišnik na Arheologičeski institut s muzej, Sofia
GodišnikNBU	Godišnik na Departement Arheologija pri Nov Bälgarski Universitet, Sofia
IAI	Izvestija na Arheologičeskija Institut, Sofia
IVAD	Izvestija na Varnenskoto arheologičesko družestvo, Varna
Izkustvo	Izkustvo magazin, Sofija
MNJ	Macedonian Numismatic Journal, Skopje
MPK	Mitteilungen der Prähistorischen Kommission der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien
Numismatica	Numismatica. Vjesnik Numizmatičkog Društva u Zagrebu, Zagreb
Numizmatika	Numizmatika. Soiuz na bälgarskite filatelisti, Sofia
NumSfrag	Numizmatika i sfragistika, Sofia
Pulpudeva	Pulpudeva. Semaines philippopolitaines de l'histoire et de la culture thrace, Sofia
RodSbor	Rodopski sbornik, Sofia
Thracia	Thracia, Sofia

